

життя, норми поведінки, смаки; звичай – манера поведінки, прийнятий спосіб дії; обряд – сукупність установлених звичаєм дій, пов'язаних із побутовими традиціями або з виконанням релігійних установ, ритуал);

– національна символіка (вираження національних ідей, понять або почуттів за допомогою умовних знаків – символів);

– народні ігри, іграшки;

– сімейно-побутова культура.

Таким чином, кожен із напрямків виховної роботи спрямований на досягнення мети, вирішення конкретних завдань шляхом ефективного використання відповідних форм і методів роботи. Єдність, взаємодоповнюваність усіх напрямків виховання є важливою умовою результативності навчально-виховної роботи в цілому та національно-патріотичного виховання майбутніх учителів зокрема.

Список використаної літератури

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.

2. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки // Управління освітою. – 2013. – № 4. – С. 27–41.

Даниїл Бум

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ЗАСОБАМИ НАРОДНОГО ДЕКОРАТИВНО- ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА

У сучасному взаємозалежному й взаємопов'язаному світі в умовах глобалізації усіх сфер соціальної дійсності та інформаційної насиченості постала проблема становлення й розвитку людини, здатної до комплексного осмислення світу і знаходження зв'язків між явищами об'єктивної дійсності. Ці обставини ініціюють процеси глибинних соціальних перетворень і, як наслідок, формують закономірності стратегії розвитку сучасної педагогічної освіти [2].

Одним із завдань вищої освіти в умовах гуманізації та демократизації в Україні є формування освіченої особистості, забезпечення пріоритетності її всебічного розвитку, формування духовних цінностей та творчої активності.

Саме вивчення народного декоративно-прикладного мистецтва створює умови для творчої спрямованості навчально-виховної діяльності студентів, залучає їх до культурних традицій свого народу, є ефективним засобом формування художніх здібностей та креативності, забезпечує гармонійний розвиток пізнавальної діяльності майбутнього педагога.

Сучасні дослідники реформування світових систем професійної підготовки вчителя все більше уваги звертають на творчий розвиток особистості педагога. Вони розглядають особистість учителя як системно структуровану соціальну якість індивіда, яка формується в суспільній діяльності та спілкуванні й характеризується входженням індивіда в соціокультурні відносини. «Ядром особистості»

фахівця є професійна самосвідомість або «Я-підструктура», формування якої обумовлено індивідуально орієнтованою та цілеспрямованою системою професійної освіти.

Таким чином, фахова підготовка майбутнього вчителя потребує впровадження нових технологій формування їх професійної компетентності, які залежать від методів майстерності, вільного використання засобів виражальної мови образотворчого мистецтва, рівня володіння технічними прийомами зображення, процесу й закономірностей народної художньої творчості.

Сьогодні важливим є розуміння закономірностей розвитку народного мистецтва, культурного досвіду й надбань народу. Тому важливе місце в системі засобів формування творчих здібностей студентів посідає народне декоративно-прикладне мистецтво, яке має свою специфіку. Його твори відображають дійсність через «видовий» образ, далеких від максимально-конкретної характеристики та індивідуалізованого предмета, що дає зображення в дуже загальних формах. В основу емоційного сприйняття творів народного прикладного мистецтва лежать колірні властивості, пластичні та фактурні форми. Основний принцип народного декоративного мистецтва можна сформулювати так: побудова речей відповідно до властивостей і можливостей матеріалу; зв'язок художньої форми з технологічними способами її обробки; єдність художньої форми і практичного призначення виробів. У народному мистецтві основним принципом є єдність утилітарного й естетичного. Нерідко бувають випадки, коли річ, яка в свій час мала певне практичне призначення, у подальшому поступово, ставала художнім твором.

Народне декоративно-прикладне мистецтво – це символ людської справи, прагнень, почуттів, задумів. Нас завжди приваблювала й приваблює краса і доцільність творів народного мистецтва. У творах митців ми спостерігаємо лаконічну мову мистецтва в поєднанні зі світом природи. Ці особливості формували в людей високе, оптимістичне ставлення до життя, патріотичні почуття, проявляли риси національного характеру. Розвиваючись у межах своїх видів і жанрів, народне мистецтво ніколи не було відокремлено від загального художнього процесу доби і, за всієї повільності та поступовості розвитку, залишалося актуальним, демократичним, співзвучним його прогресивним ідеям.

Декоративно-прикладне мистецтво є унікальним засобом збереження й передачі раціонального й емоційного досвіду людства. З ускладненням структури суспільства й зростаючою багатоплановістю процесів, що відбуваються в ньому, людина у процесі своєї особистої практики все менше здатна орієнтуватися в навколишній дійсності. Тому все більше зростає роль мистецтва в суспільстві, яке, реалізуючи власну поліфункціональну природу, виступає інструментом пізнання дійсності, ціннісної орієнтації, засобом спілкування, джерелом естетичної насолоди, знаряддям духовно-практичного перетворення світу [3].

Ретроспективний аналіз поглядів українських і зарубіжних дослідників стосовно можливостей декоративно-прикладного мистецтва у творчому й професійному розвитку особистості створює передумови для виявлення його педагогічного потенціалу. У свідомості студента формування розпочинається з поштовху або імпульсу, які виникають у спілкуванні з художнім твором, тобто з образів та асоціацій. Під впливом декоративно-прикладного мистецтва у студентів формуються

вміння осмислювати культуру, традиції, історію, моральні цінності свого народу й давати їм об'єктивну оцінку, вірити у свій культурно-духовний потенціал.

Одним із першочергових завдань фахової підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва є пробудження потреби до творчості та розвиток самої здатності творити. Це може бути тільки за обставин, які передбачають можливість вільної ініціативи, самостійності, по-справжньому творчої діяльності, націленої на створення нового та оригінального на противагу повтору, копіюванню. Необхідність такої творчості виникає лише тоді, коли ціннісними основами для студентів стає любов до народного мистецтва, його коріння, його історії.

Ціннісне ставлення формується у студентів завдяки окремим творчим завданням, які вимагають пошуку власного, незвичайного, нестандартного, новаторського погляду кожного студента на спільне завдання, тему (вибір матеріалу, техніки виконання, шляхів реалізації задуму). Індивідуальність стилю, «власний почерк» та оригінальність заохочуються та схвалюються, обговорюються колективно.

Навчаючи студентів народному декоративно-прикладному мистецтву, ми розкриваємо практичний досвід поколінь, їхнє розуміння найголовніших закономірностей і фундаментальних цінностей життя. У своєму поєднанні ці особливості формують оптимістичне ставлення до життя, дають змогу проявити риси національного характеру у власних творах [2].

Народне мистецтво стало загальнонародним надбанням, значення його виходить далеко за межі суто мистецтвознавчих компетенцій та оцінок. Воно невіддільне від формування нової особистості, завдань побудови нового демократичного суспільства. Сьогодні вся актуальність народного мистецтва зростає на нових засадах історичного розвитку, що забезпечує повноцінне художнє й водночас інтенсивне розкриття прихованих у його сутності можливостей.

Таким чином, активне засвоєння спадщини народного мистецтва як своєрідної форми трудової і творчої діяльності має важливе значення у вихованні майбутнього вчителя. І саме на педагога покладене завдання навчити студента розкривати багатогранність внутрішнього змісту твору народного мистецтва. Робота над художніми виробами на заняттях з декоративного мистецтва і факультативних заняттях дає змогу розвинути у студентів здатність до просторово-композиційної діяльності й художньо-образного мислення, тобто, таким чином педагог формує і розкриває творчій потенціал майбутнього вчителя й особистості в цілому [1].

Отже, завдання сучасної вищої освіти полягає в тому, щоб відновити могутній потенціал національного духовного багатства, сформованого та відшліфованого протягом багатьох тисячоліть, якнайширше залучити до нього молоде покоління, щоб воно відчуло могутній культурно-історичний фундамент, на який спираються всі досягнення нашого суспільства.

Список використаної літератури

1. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво / Є. А. Антонович, Г. В. Захарчук, Р. В. Чугай, М. С. Станкевич. – Львів : Світ, 1993. – 342 с.

2. Масол Л. М. Підготовка вчителів до поліхудожнього виховання учнів (теоретичні підходи й експериментальний досвід) / Л. М. Масол // Мистецтво та освіта. – 2009. – № 2. – С. 2–6.

3. Смірнова О. О. Творчі якості особистості художника-педагога у структурі професійної діяльності / О. О. Смірнова // Теоретико-методологічні аспекти мистецької освіти : зодбутки, проблеми та перспективи : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Умань, 20–21 жовтня 2011 р.). – Умань : ПП Жовтий О.О., 2011. – 288 с. – С. 186–189.

Олександр Губаньов

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ У ФОРМУВАННІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

У структурі культури особистості особливе значення належить професійній культурі особистості. Вона посідає все більше місце і як предмет дослідження, і як фактор, значимий для пояснення, розуміння поведінки працівників, і особливо майбутніх фахівців, як людей, що мають володіти спеціальними знаннями й навичками в будь-якій галузі, бути висококваліфікованими фахівцями із широкою ерудицією та високим загальнокультурним рівнем відповідно до глобальних викликів сучасності [1, с. 21].

Педагогічна культура – складний соціально-педагогічний феномен, який слід розглядати як інтегровану єдність певних структурних компонентів особистості, що гармонійно поєднуються між собою: наукового світогляду і наукових знань, ерудиції, духовного багатства, особливих особистісних якостей (гуманізму, справедливості, вимогливої доброти, толерантності, тактовності, прагнення до самовдосконалення), культури педагогічного мислення, психолого-педагогічної і методичної підготовки, досконалого володіння педагогічною технікою, позитивного педагогічного іміджу, зовнішньої естетичної привабливості [1, с. 40].

Феномен професійної культури досліджувався багатьма провідними фахівцями в галузі соціології праці, економічної соціології й соціології культури (Н.Б. Крилова, Н.П. Лукашевич, Д. Маркевич, Г.М. Соколова, та ін.). В другій половині ХХ ст. професійна культура (як частина загальної культури) вже розглядається не тільки як форма людської діяльності, але і як найважливіший аспект життєдіяльності особистості, як соціальна діяльність, що складається із взаємозалежних цілісних феноменів, які не зводяться лише до певного комплексу знань, умінь і навичок [2, с. 1].

У структурі професійної культури ми виділяємо дві сторони:

- Перша характеризує спосіб взаємодії суб'єкта зі знаряддями й предметом праці, а також ступінь його готовності до конкретного виду діяльності. У її складі виділяються такі елементи, як професійний інтерес, знання, навички й уміння, у тому числі стиль професійного мислення.

- Друга сторона виступає інтегральною характеристикою свідомості й самосвідомості суб'єкта професійної культури, морально-світоглядних і естетичних передумов діяльності. Професійна свідомість є таким видом відбиття дійсності, у якому акумулюється вся сукупність алгоритмів, норм, цінностей і мови, властивих відокремленому виду професійної діяльності [4, с. 7].